КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»

Кафедра практичної психології та інклюзивної освіти

ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗЗСО

«СТВОРЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ УЧНЯ (ВИХОВАНЦЯ) з ООП

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована до затвердження на засіданні кафедри практичної психології та інклюзивної освіти

(*протокол № 11 від 22.10.2026 р.)*

Завідувачка кафедри Галина ВАРХОЛИК

Програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною радою

(*протокол № 7-2 від 29 жовтня 2026р.)*

Голова науково-методичної ради Павло ХОБЗЕЙ

Розробники: ***Віра РЕМАЖЕВСЬКА***, доцент кафедри практичної психології та інклюзивної освіти ЛОІППО, кандидат педагогічних наук, доцент; ***Галина ВАРХОЛИК***, завідувач кафедри практичної психології та інклюзивної освіти ЛОІППО, кандидат педагогічних наук; ***Галина КУЗЬ***, завідувач обласного ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти ЛОІППО.

Напрям підвищення кваліфікації: забезпечення і підтримка навчання, вихова...я та розвитку дітей з особливими освітніми потребами в спеціальних закладах загальної середньої освіти.

Розроблено на основі типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти «Особливості впровадження інклюзивного навчання та реалізація педагогічної підтримки учнів з особливими освітніми потребами на рівні базової середньої освіти» (наказ МОН України від 12.10.2022 № 904)

Термін дії програми: з 01.01.2027 до 31.12.2031 року.

Рецензенти:

- **Ігор ТАНЧИН**, заступник директора з науково-педагогічної роботи ЛОІППО, кандидат історичних наук.
- **Людмила ЛИСОГОР,** начальник відділу навчально-методичного забезпечення змісту корекційної та інклюзивної освіти УІРО, кандидат біологічних наук, доцент.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми

Упродовж останніх років відбулися важливі зміни в освіті дітей з особливими освітніми потребами у світі та в Україні, зокрема відбуваються процеси трансформації спеціальних закладів загальної середньої освіти. Основна увага зосереджується не на організаційній структурі, а на якісному навчанні учнів з ООП, забезпеченні ефективного корекційно-розвиткового складника освітнього процесу, складанні та реалізації індивідуального освітнього маршруту дитини з ООП. Такі теми, як розвиток освітнього процесу, адаптовані форми оцінювання освітнього процесу та свідоме ставлення до переходу між різними ланками освіти набувають важливого значення в умовах Нової української школи (НУШ), особливо при функціонуванні дошкільного підрозділу спеціальних шкіл та навчально-реабілітаційних центрів. Педагоги мають володіти не лише загально педагогічними компетентностями, але й спеціальними знаннями та навичками, що дозволяють їм ефективно працювати з дітьми з ООП, у тому числі з інвалідністю, зокрема в умовах спеціальних закладів загальної середньої освіти.

Нові нормативно-правові документи щодо організації навчання учнів (вихованців) з ООП потребують ретельного вивчення та практичного опрацювання педагогічними працівниками спеціальних закладів загальної середньої освіти.

Саме тому дана програма передбачає всебічну фахову підготовку педагогів, з урахуванням вимог сучасної освіти.

Цільова група: педагогічні працівники спеціальних ЗЗСО.

Обсяг (тривалість): 15 академічних годин (0,5 кредита ЄКТС).

Особливості реалізації програми: програма реалізується в очно-дистанційному форматі. Лекційні та практичні заняття проводяться очно та/або дистанційно в синхронному режимі (відеоконференція), самостійна робота виконується асинхронно на освітній платформі закладу. Навчання будується на кейсах із реальної практики; слухачі працюють у малих групах і впродовж курсу створюють груповий проєкт, що поєднує всі модулі програми. Рекомендована наповнюваність групи — 30–35 осіб.

Форма підвищення кваліфікації: дистанційна.

Мета підвищення кваліфікації: розвинути професійну компетентність педагогів, які працюють з дітьми з ООП в спеціальних ЗЗСО, шляхом формування знань, умінь і навичок, необхідних для організації якісного

освітнього процесу, реалізації індивідуального підходу до навчання, виховання та психолого-педагогічної допомоги дітям з ООП. Ознайомити педагогічних працівників спеціальних закладів загальної середньої освіти з основами розроблення індивідуальної програми розвитку учня. Запропонувати педагогам практичні стратегії адаптації/модифікації змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів), особливостей оцінювання навчальних досягнень учнів, забезпечення психолого-педагогічного супроводу учня з ООП та ефективної взаємодії з батьками учнів з ООП.

Реалізація визначеної мети передбачає розв'язання таких завдань:

1. Проаналізувати нормативно-правове забезпечення організації навчання учнів (вихованців) з ООП в спеціальних ЗЗСО.
2. Ознайомити з особливостями розвитку та категорій (типів) освітніх потреб (труднощів) дітей з ООП;
3. Ознайомити слухачів з адаптацією/модифікацією навчального матеріалу та освітнього процесу відповідно до індивідуальних особливостей учнів (вихованців) з ООП;
4. Формувати і розвивати у слухачів навички, необхідні для розроблення індивідуальних програм розвитку учнів та вихованців (ІПР), індивідуальних (адаптованих/модифікованих) навчальних програм та індивідуального навчального плану;
5. Ознайомити з ефективними методами, формами та прийомами психолого-педагогічної роботи з дітьми з ООП;

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться/набуватимуться:

Загальні:

ЗК.01: громадянська відповідальність;

ЗК.02: комунікація та взаємодія в команді;

Професійні:

В1.2: педагогічна підтримка осіб з ООП;

А2.4: добір сучасних методик для роботи з дітьми з ООП;

Б1.1: урахування індивідуальних особливостей учнів з ООП;

Д1.2: використання інновацій у професійній діяльності.

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

вміє розробляти індивідуальну програму розвитку учня (вихованця) з ООП;

здійснює адаптацію/модифікацію навчального матеріалу та освітнього процесу відповідно до потреб учнів з ООП;

організовує та надає психолого-педагогічні послуги учням з ООП.

Система та критерії Оцінювання результатів підвищення кваліфікації: контроль за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично: на практичних заняттях, індивідуальне та фронтальне опитування.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації здійснюється шляхом підсумкового тестування (бальна система) та вербального оцінювання виконання практичних завдань. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест з 10 питань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, — 50 балів. Прохідний бал — 35. Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат.

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат встановленого зразка.

Вартість (у разі встановлення): безоплатний характер надання освітньої послуги для слухачів курсів підвищення кваліфікації за регіональним замовленням місцевих органів управління освітою, вартість згідно з кошторисом відповідно до порядку надання платних послуг для всіх інших категорій.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено ознайомлення з нормативними та інструктивно-методичними документами, що регламентують питання організації навчання учнів (вихованців) в спеціальних ЗЗСО;

Особливістю є формування у слухачів здатності до розроблення, реалізації та моніторингу індивідуальної програми розвитку учня (вихованця) з ООП, застосування на практиці різних моделей взаємодії педагогічних працівників під час щоденної взаємодії з учнями, батьками з врахуванням локальних умов.

Підсумкові заходи та оцінювання: Оцінювання результатів навчання проводиться систематично й послідовно. Воно включає поточний контроль (опитування та аналіз практичних завдань під час занять, виконання модульних тестів) та підсумковий контроль (складання підсумкового тесту.

Самостійна робота містить:

- завдання, спрямовані на ознайомлення з нормативними та інструктивно-методичними документами, що регламентують питання організації навчання учнів (вихованців) в спеціальних ЗЗСО;

-пошуково-дослідницькі завдання, спрямовані на розроблення індивідуальної програми розвитку учня (вихованця) з ООП, вмінь працювати в команді супроводу під час організації роботи з дітьми;

- практичні кейси, які допоможуть сформувати та розвивати знання, уміння та навички педагогічних працівників з організації навчання учнів (вихованців) з ООП;

- вправи, спрямовані на рефлексію.

Самостійна робота виконується асинхронно, перелік завдань наведено в розділі 4.3. Результати подаються у вигляді схем, таблиць, зразків документів; викладач перевіряє їх і обговорює на наступному занятті. За результатами самостійної роботи слухачі готують груповий проєкт, презентують і захищають його (тематика відповідно до фахового напряму) в контексті організації навчання учнів (вихованців) з ООП.

Підсумкові заходи: вихідне діагностування; презентація та публічний (дистанційний) захист групового проєкту; тестування, підсумкова рефлексія. Форма підсумкового контролю — залік.

Зміст програми складається з трьох модулів. Програма передбачає теоретичну та практичну підготовку слухачів, а також виконання ними самостійної роботи та підготовку проєкту. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест з 10 питань.

Теоретична складова зорієнтована на ознайомлення цільової аудиторії з сучасними науково-методичними підходами, принципами та стратегіями побудови безбар'єрного та спеціального освітнього простору для учнів (вихованців) з ООП, структури та алгоритмів діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП.

Практична складова спрямована на формування у слухачів здатності до розроблення, реалізації та моніторингу індивідуальної програми розвитку учня (вихованця) з ООП, застосування на практиці різних моделей взаємодії педагогічних працівників під час щоденної взаємодії з учнями, батьками з врахуванням локальних умов.

Практичні завдання виконують слухачі під час практичних занять, що передбачені навчально-тематичним планом програми. Практичні заняття проводяться в інтерактивних формах: розбір кейсів, тренінгові вправи, рольові та ділові ігри, робота в малих групах, дискусії, складання документів (ІПР, протоколів).

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту програми, становить 15 год. з них: 4 год. - лекційні заняття; 8 год. - практична робота; 3 год. - самостійна робота (1год. з них вступне / підсумкове тестування/контрольні заходи (захист проєктів)).

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назва навчальних тем	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
Модуль 1. Загальна підготовка	**2**	**–**	**–**	**–**	**2**
1.1 Нормативно-правове забезпечення освіти дітей з ООП у спеціальних ЗЗСО	2	–	–	–	2
Модуль 2. Професійна підготовка	**2**	**6**	**2**	**–**	**10**
2.1 Загальна характеристика учнів (вихованців) з ООП та організація роботи команди психолого-педагогічного супроводу	1	1	–	–	2
2.2 Розроблення індивідуальної програми розвитку (ІПР) учня (вихованця)	1	2	1	–	4
2.3 Адаптація та модифікація — основні стратегії організації освітнього процесу для дітей з ООП	-	2	1		3

Назва навчальних тем	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
2.4. Адаптація освітнього середовища для дітей з ООП в спеціальному ЗЗСО		1			1
Модуль 3. Діагностично-аналітичний	**–**	**2**	**-**	**1**	**3**
3.1 Вхідне діагностування	–	–	–	-	-
3.2 Груповий проєкт: підготовка та презентація	–	2	-	1	3
3.3 Вихідне діагностування, підсумкова рефлексія	–	–	–	-	-
РАЗОМ	**4**	**8**	**2**	**1**	**15**

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Загальна підготовка

Тема 1.1. Нормативно-правове забезпечення освіти дітей з ООП у спеціальних закладах загальної середньої освіти.

Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про охорону дитинства», «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні»; Положення «Про навчально-реабілітаційний центр» та Положення «Про спеціальну школу», затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 221 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 03.11.2021 № 1132), Положення про спеціальний садок, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 липня 2025 р. № 817, Порядок проживання та утримання учнів у пансіонах закладів освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2021 р. № 1131, Порядок створення груп подовженого дня у державних і комунальних закладах загальної

середньої освіти, затверджений наказом МОН 25.06.2018 № 677, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 24.07.2018 за № 865/32317 (зі змінами), Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами, яка здобуває дошкільну освіту» (наказ МОН від 09.12.2024 № 609), Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 08 червня 2018 року № 609 (у новій редакції наказу МОН 29.05.2025 № 787); Положення про асистента дитини з особливими освітніми потребами в закладі дошкільної освіти (наказ МОН від 20.03.2025), інструктивно-методичні листи МОН щодо особливостей організації освіти дітей з ООП в спеціальних ЗЗСО та ДЗО; права дітей з ООП та їхніх батьків.

МОДУЛЬ 2. Професійна підготовка

Тема 2.1. Загальна характеристика учнів (вихованців) з ООП та організація роботи команди психолого-педагогічного супроводу.

Загальна характеристика дітей з функціональними сенсорними труднощами, що передбачають обмеження слухової та зорової функції, з функціональними фізичними або моторними труднощами, що передбачають обмеження опорно-рухової (кістково-м'язової) функції, з функціональними мовленнєвими труднощами, з інтелектуальними труднощами, із соціоадаптаційними труднощами, зокрема такими, що пов'язані з розладами аутистичного спектра та складними порушеннями розвитку; зв'язок категорії (типу) труднощів, ступеня прояву та рівня психолого-педагогічної підтримки в закладі освіти.

Організація роботи та склад команди психолого-педагогічного супроводу; функції членів команди супроводу, роль керівника, розподіл відповідальності; порядок розроблення ІПР учня; порядок розроблення ІПР вихованця; організація засідань і ведення документації; взаємодія з ІРЦ та батьками. Особливості роботи команди супроводу під час в умовах кризи, спричиненою військовими діями (воєнного стану).

Тема 2.2. Розроблення індивідуальної програми розвитку (ІПР) учня (вихованця).

Структура ІПР; формулювання довготривалих та короткотривалих цілей; визначення рівня психолог-педагогічної підтримки; особливості складання ІПР для дітей дошкільного та шкільного віку; оцінювання учнів з ООП; моніторинг навчальних досягнень у дітей дошкільного віку; перегляд і внесення змін до ІПР; зв'язок ІПР з індивідуальним навчальним планом (індивідуальною навчальною програмою) учня.

Тема 2.3. Адаптація та модифікація — основні стратегії організації освітнього процесу для дітей з ООП.

Розмежування понять «адаптація і модифікація» , критерії вибору стратегії підтримки дитини з ООП. Напрямки здійснення адаптації в освітньому просторі закладу освіти: пристосування та адаптація середовища – фізична та сенсорно-інформаційна доступність (безперешкодний рух, наявність зрозумілих орієнтирів і візуальних підказок в приміщеннях), оптимізація фізичних чинників (регулювання інтенсивності та спектра освітлення в групових кімнатах, класах, акустичний комфорт, використання шумопоглинальних навушників, навігація і маркування, використання інформаційних позначок, тактильних орієнтирів і позначок – предметів.

Адаптація освітніх підходів – використання розвивальних завдань різного рівня складності, збільшення часу на виконання завдання, зміна темпу подання нової інформації, режимна гнучкість, впровадження візуального розкладу, індивідуальних позначок, календарної системи. Адаптація підручників та посібників, спеціальні вимоги до іграшок та дидактичного матеріалу.

Модифікація як інструмент трансформації змісту навчання: зміна (спрощення або скорочення навчального матеріалу, зміна вимог та підходів до фіксації динаміки розвитку дитини.

Конкретні кейси учнів та вихованців залежно від категорії (типу) особливих освітніх потреб (труднощів) та рекомендованого інклюзивно-ресурсним центром рівня підтримки дітей.

Тема 2.4. Адаптація освітнього середовища для дітей з ООП в спеціальному ЗЗСО

Основні складові освітнього середовища; ключові принципи спеціального середовища; безпечне фізичне та матеріальне середовище; створення психологічно комфортного мікроклімату в закладі освіти, інформаційне та цифрове середовище; педагогічний та освітній простір (за вимогами НУШ): тематичні осередки у класах (навчальний, художньо-творчий, ігровий, куточок тиші тощо), мобільні, ергономічні меблі та дитиноцентричний підхід (ранкові кола, інтерактивні методики); вимоги до безпеки в спеціальних ЗЗСО під час війни; критерії оцінювання середовища для аудиту закладу освіти.

МОДУЛЬ 3. Діагностично-аналітичний

Тема 3.1. Вхідне діагностування.

Реєстрація учасників. Ознайомлення з програмою підвищення кваліфікації. Формування очікувань учасників курсів.

Тема 3.2 Груповий проєкт: презентація групового проєкту.

Тема 3.3 Вихідне діагностування, підсумкова рефлексія.

Підсумкова рефлексія.

4. ВИМОГИ ДО ГРУПОВОГО ПРОЄКТУ.

Тематика проєктів обирається з переліку, наданого викладачем. Проєкт має містити:

- аналіз конкретного кейсу дитини з ООП та організації її навчання;
- адаптацію освітнього середовища;
- складену ІПР та/або індивідуальну навчальну програму (індивідуальний навчальний план);
- приклади адаптації і модифікації навчального матеріалу та освітнього середовища;
- висновки щодо ефективності виконання ІПР.

Форма представлення — презентація або буклет. Захист — публічний/ дистанційний.

4.1. Орієнтовний перелік тем проєктів:

1. Взаємодія членів команди психолого-педагогічного супроводу вихованця дошкільної групи з ООП (відповідно до кейсу) в спеціальному ЗЗСО (початкова освіта).

2. Взаємодія членів команди психолого-педагогічного супроводу учня з ООП (відповідно до кейсу) в спеціальному ЗЗСО (початкова освіта).

3. Взаємодія членів команди психолого-педагогічного супроводу учня з ООП (відповідно до кейсу) в спеціальному ЗЗСО (базова середня освіта).

4. Особливості адаптації/модифікації навчального матеріалу та освітнього процесу для учня (вихованця) з функціональними сенсорними труднощами, що передбачають обмеження зорової функції, які потребують другого, третього рівнів підтримки.

5. Особливості адаптації/модифікації навчального матеріалу та освітнього процесу для учня (вихованця) з функціональними сенсорними труднощами, що передбачають обмеження слухової функції, які потребують четвертого, п'ятого рівнів підтримки.

6. Розроблення і особливості виконання індивідуальної програми розвитку учня зі складними порушеннями розвитку (початкова освіта).

7. Розроблення і особливості виконання індивідуальної програми розвитку вихованця дошкільної групи зі складними порушеннями розвитку.

8. Розроблення і особливості виконання індивідуальної програми розвитку учня зі складними порушеннями розвитку (базова середня освіта).

4.2. Орієнтовний перелік практичних завдань під час засвоєння програми:

№	Тема	Завдання	Результат
1	1.1	Опрацювати нормативно-правові документи за кейсами: визначити, що дозволено, що є обов'язковим, маршрут батьків дитини з ООП.	Заповнена таблиця «ситуація - норма - дія».
2	2.1	Рольова гра «Засідання команди психолого-педагогічного супроводу»: розподіл ролей, ухвалення рішення щодо дитини, оформлення протоколу засідання.	Протокол засідання.
3	2.2	Скласти ІПР за кейсом: цілі, послуги, критерії оцінювання результатів, строки перегляду.	Проєкт ІПР.
4	2.3	Адаптувати і модифікувати фрагмент навчальної програми для різних категорій освітніх труднощів.	Два варіанти фрагмента навчальної програми.
5	2.4	Аудит безпеки і доступності середовища класу за чек-листом; запропонувати 3 конкретних зміни освітнього середовища.	Заповнений чек-лист, перелік змін.
6	3.1	Вхідне діагностування, формування очікувань слухачів.	Анкета, перелік очікувань.
7	3.2	Презентація та публічний захист групових проєктів.	Захищений груповий проєкт.
8	3.3.	Вихідне діагностування, підсумкова рефлексія.	Підсумковий тест

4.3. Перелік питань для самостійного опрацювання матеріалу слухачем.

Обов'язкова самостійна робота (3 год.) складається з двох завдань, виконання яких є передумовою створення випускного проєкту.

Тема	Години	Завдання	Питання для опрацювання	Результат роботи
2.2 2.3	2	За кейсом учня (вихованця) з ООП скласти зразок ІПР з зазначеними цілями на семестр.	1. З яких розділів складається ІПР? 2. Як сформулювати вимірювані цілі? 3. Коли й за яких умов ІПР переглядають?	Зразок ІПР
3.2	1	Скласти таблицю: «категорія (тип) труднощів - прояви - рівень підтримки – приклади психолого-педагогічної допомоги – можливі адаптації/модифікації навчального матеріалу»	1. Як співвідносяться категорія труднощів, ступінь прояву й рівень підтримки? 2. Які ознаки допомагають педагогові помітити особливі освітні труднощі (на прикладі кейсу дитини з ООП)?	Таблиця

5. МАТЕРІАЛ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО ТЕСТУ ДЛЯ ПЕДАГОГІВ ЗЗСО

1. Якими законодавчими та нормативно-правовими документами урегульовано організацію навчання в спеціальних закладах загальної середньої освіти?
2. Якими законодавчими та нормативно-правовими документами урегульовано створення ГПД та дошкільного підрозділу у спеціальному закладі загальної середньої освіти?
3. Яка різниця між спеціальною школою та НРЦ?
4. Хто входить до складу команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП?
5. Які категорії дітей і яких рівнів підтримки можуть навчатися у спеціальних ЗЗСО?
6. Який документ є підставою для складання ІПР?
7. Які складові обов'язково мають бути відображені в освітній програмі закладу?
8. Що є підставою для адаптації та модифікації модельних навчальних програм?

9. Що є підставою для адаптації та модифікації програм розвитку дітей дошкільного віку?
10. Який ключовий принцип є основним у навчанні дітей з ООП?
11. Які умови мають бути створені для навчання дітей зі складними порушеннями розвитку?
12. У класі (групі) з'явилась дитина зі складними порушеннями розвитку, зокрема з поєднаними функціональних сенсорних труднощів, що передбачають обмеження слухової функції та обмежень зорової функції. Які перші кроки ви зробите як педагог?
13. Назвіть три основні вимоги до організації освітнього середовища для учнів (вихованців) з соціоадаптаційними/соціокультурними труднощами, у тому числі що пов'язані з розладами аутистичного спектра.
14. Які методи моніторингу навчальних досягнень учнів з ООП ви знаєте?
15. Які інструменти комунікації з батьками є найбільш ефективними у ЗЗСО?
16. Назвіть психолого-педагогічні особливості розвитку дітей шкільного (дошкільного) віку з порушеннями зору.
17. Назвіть психолого-педагогічні особливості розвитку дітей шкільного (дошкільного) віку з порушеннями слуху.
18. Назвіть психолого-педагогічні особливості розвитку дітей шкільного (дошкільного) віку з інтелектуальними порушеннями.
19. Назвіть психолого-педагогічні особливості розвитку дітей шкільного (дошкільного) віку з соціоадаптаційними/соціокультурними труднощами, у тому числі що пов'язані з розладами аутистичного спектра.
20. Які інноваційні форми і методи психолого-педагогічної роботи з дітьми шкільного (дошкільного) віку з ООП ви знаєте?

6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Закон України «Про освіту».
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту».
3. Закон України «Про охорону дитинства».
4. Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні».
5. Положення «Про навчально-реабілітаційний центр» та Положення «Про спеціальну школу», затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 221 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 03.11.2021 № 1132).
6. Положення про спеціальний садок, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 липня 2025 р. № 817.
7. Порядок проживання та утримання учнів у пансіонах закладів освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2021 р. № 1131.
8. Порядок створення груп подовженого дня у державних і комунальних закладах загальної середньої освіти, затверджений наказом МОН 25.06.2018 № 677, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 24.07.2018 за № 865/32317 (зі змінами).
9. Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами, яка здобуває дошкільну освіту» (наказ МОН від 09.12.2024 № 609).
10. Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 08 червня 2018 року № 609 (у новій редакції наказу МОН 29.05.2025 № 787).
11. Положення про асистента дитини з особливими освітніми потребами в закладі дошкільної освіти (наказ МОН від 20.03.2025).
12. Положення про інклюзивно-ресурсний центр, затверджене постановою КМУ від 12.07.2017 № 545 (зі змінами).
13. Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затверджений постановою КМУ від 21.08.2019 № 800 (зі змінами).

14. Розпорядження КМУ від 07.06.2024 № 527-р. «Про схвалення Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2024–2026 роки»

15. Про затвердження принципів, критеріїв і меж розумного пристосування та універсального дизайну: постанова КМУ від 17.12.2025 № 1673.

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Вавіна Л.М., Ремажевська В.М. Розвиваємо у дитини вміння бачити. Київ : Літера, 2008.

2. Дитина з порушенням слуху / С. В. Литовченко, В. В. Жук, О.М. Таранченко — Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. — 56 с. — (Інклюзивне навчання)

3. Жук В.В., Литвинова В.В., Литовченко С.В. Чути і спілкуватись. Крок за кроком з батьками. Методичний супровід та психологічна підтримка: навчально-методичний посібник для педагогів та батьків. Київ, 2023. 57 с.

4. Запровадження безбар'єрності освітніх послуг в закладах дошкільної та загальної середньої освіти : аналітичні матеріали для МОН України / за заг. ред. Л.І. Прохоренко, В.В. Засенка, Н.А. Ярмоли. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2024. 77 с.

5. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. (2023). Діти з особливими освітніми потребами: навчання та супровід у період повоєнної відбудови: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. – 192 с.

6. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. (2023). Інклюзія: покроково для педагогів: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. – 232 с.

7. Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку : навчально-методичний посібник / Чеботарьова О. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Мякушко О. І., Сухіна І. В.,Трикоз С. В.; за наук. ред. О.В. Чеботарьової, О.І. Мякушко. – Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. – 936 с.

https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725704/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9A%D0%A0%D0%A2-2020.pdf

8. Литовченко С. В., Жук В. В., Литвинова В. В. Новий формат освітнього середовища: діти з порушеннями слуху у дошкіллі: навч.-метод. посіб. / С. В.

Литовченко, В. В. Жук, В. В. Литвинова. – К.: ФОП Симоненко О.І., – 2019. – 279 с.

9. Мякушко О.І., Кожановська О.М. Методичні основи корекційного навчання учнів з порушеннями інтелектуального розвитку: здоров'я, безпека та добробут: практ. посіб. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2025. 138 с.

10. Недозим Інна. Учні початкових класів із розладами аутистичного спектра: навчання та розвиток .- Харків, видавництво «Ранок», 2020 http://library.megu.edu.ua:8180/jspui/bitstream/123456789/3484/1/2020Uchni-p2020ochatkovykh-klasiv-iz-rozladamy-autystychnogo-spektra-navchannia-ta-rozvytok-Nedozym.pdf

11. Особливості реалізації компетентнісного підходу в освіті дітей з інтелектуальними порушеннями / навчально-методичний посібник /авт.: О. Чеботарьова, Г. Блеч, І. Бобренко, І. Гладченко, О. Мякушко, С. Трикоз, І. Сухіна, Н. Ярмола. За наук. ред.: О. Чеботарьової, І. Сухіної. – К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2019. – 450 с. – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/718292/

12. Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами / методичні рекомендації / укладачі: Н. Софій, О. Стягунова, О. Федоренко. Київ, УІРО, 2024, 40 с. https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/inkluzyvne-navchannya/2024/07/29/Otsinyuvannya.navch.dosyahn.uchniv.z.OOP-metodrekomendatsiyi-2024.pdf

13. Порадник батькам: практичні рекомендації під час дистанційного навчання дітей з інтелектуальними порушеннями / навчально-методичний посібник / О. Чеботарьова, Г. Блеч, І. Бобренко, І. Гладченко, О. Мякушко, І. Сухіна, С.Трикоз. За заг. ред. О. Чеботарьової – К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. – 154 с.– Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/721765

14. Прохоренко Л.І., Бабяк О.О., Баташева Н.І., Душка А.Л., Недозим І.В., Омельченко І.М., Орлов О.В. Навчання дітей з порушеннями когнітивного розвитку в умовах компетентнісного підходу: навчально-методичний посібник / за ред.В.В.Засенко, Л.І.Прохоренко. –2020. – 435 с.

https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723004/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B2%20%D1%83%D0%BC%20%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%85.pdf

15. Прохоренко Л.І., Бабяк О.О., Недозим І.В., Баташева Н.І./ методичний вісник: Бар'єри в навчанні та участі дітей з когнітивними порушеннями: особливості розвитку дітей із ЗПР, РАС, ГРДУ. – Київ, 2018 https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/713087/1/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%B2%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf

16. Сучасний курикулум в освіті дітей з порушеннями слуху : методичні рекомендації / С.В Литовченко, О.М. Таранченко, В.В. Жук, В.М. Шевченко, В.В. Литвинова, О.Ф. Федоренко. — Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. — 321 с.

17. Сучасні технології психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в умовах кризових викликів/ авт.: О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, І.В. Бобренко, С.В. Трикоз, О.І. Мякушко, І.В. Сухіна та ін.: За наук. ред. О.В. Чеботарьової – К., ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 600 с. https://lib.iitta.gov.ua/737146

Сухіна, І.В. (2018) *Гіперактивна дитина* «Інклюзивне навчання» . «Ранок», ВГ «Кенгуру», м. Харків, Україна. ISBN 978-617-09-3802-2

– Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/711316/

18. Трикоз С. В. (orcid.org/0000-0002-5929-589X) and Блеч, Г. О. (orcid.org/0000-0003-4884-6024) (2018) *Дитина з порушеннями інтелектуального розвитку* «Інклюзивне навчання». «Ранок», ВГ «Кенгуру», м. Харків, Україна. ISBN 978-617-09-3800-8 – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/711320/

19. Учні початкових класів із порушеннями слуху: навчання та розвиток : навчально-методичний посібник / □С.В. Кульбіда, С.В. Литовченко, В.В. Жук, В.В. Литвинова□. – Харків : Вид-во «Ранок», 2020. – 144 с.

20. Чеботарьова О. В. (orcid.org/0000-0002-4560-3708), Гладченко, І. В. (orcid.org/0000-0002-2013-8053), Василенко-ван де Рей, А. and Ліщук, Н.І. (2018) *Дитина із синдромом Дауна* «Інклюзивне навчання» . «Ранок», ВГ «Кенгуру», м. Харків, Україна. ISBN 978-617-09-3805-3 – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/711322/

21. Чеботарьова О. В. (orcid.org/0000-0002-4560-3708), Блеч, Г. О. (orcid.org/0000-0003-4884-6024), Трикоз, С. В. (orcid.org/0000-0002-5929-589X), Гладченко, І. В. (orcid.org/0000-0002-2013-8053), Ярмола, Н. А. (orcid.org/0000-0001-9374-5543), Бобренко, Інна Всеволодівна (orcid.org/0000-0002-9501-5461), Королько, Н.І., Мальчевська, О.П., Сеник, А.В., Дзіядевич, Л. Г., Дмитрієва, І. В., Остапенко, Л.І., Тарновська, Л.І., Кликова, С.О., Голомозда, І.В., Чухліб, О. А. and Колодзейська, Н.М. (2019) *Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів 5-10 класів з порушеннями інтелектуального*

розвитку : нав.-метод. посіб. Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, м. Київ, Україна. – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/718297/

22. Чеботарьова О. В. (orcid.org/0000-0002-4560-3708), Гладченко, І. В. (orcid.org/0000-0002-2013-8053) and Ярмола, Н. А. (orcid.org/0000-0001-9374-5543) (2019) *Методичні рекомендації "Основи діагностичної діяльності корекційного педагога в роботі з дітьми з комплексними порушеннями розвитку"* – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/718307/

23. Чеботарьова О. В. (orcid.org/0000-0002-4560-3708), Трикоз, С. В. (orcid.org/0000-0002-5929-589X), Міненко, А.В., Блеч, Г. О. (orcid.org/0000-0003-4884-6024) and Гладченко, І. В. (orcid.org/0000-0002-2013-8053) (2016) *Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з помірним ступенем порушення інтелектуального розвитку в системі корекційно-розвивального навчання спеціального загальноосвітнього закладу: нав.-метод. посібн.* Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна. – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/707272/

24. Чеботарьова, О. В. (orcid.org/0000-0002-4560-3708), Коваль Л.В. (orcid.org/0000-0002-3342-8922),ДанілавічютеЕ.А. (orcid.org/0000-0003-3911-7612) (2018) *Дитина із церебральним паралічем* «Інклюзивне навчання» . «Ранок», ВГ «Кенгуру», м. Харків, Україна. ISBN 978-617-09-3801-5 – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/711323/

25. Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/ins=5Fspe=5Fped/

Лабораторія олігофренопедагогіки https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/lo/

Відділ освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/decid/

https://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0121U108669/ твори теми 2021-2023,2024р

https://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0118U003350/ твори теми 2018-2020 рр.